

JAK KAMIL NAPÁLIL BEZDOMOVCE

zadání

Kamil byl dopoledne odevzdat svůj řidičský průkaz do úschovy příslušného úřadu, neboť se mu úspěšně podařilo se „vybodoval“. Svůj žal nad ztrátou řidičského oprávnění zaháněl pak během dne alkoholem.

Ačkoliv si byl vědom toho, že požitý alkohol mu na řidičských schopnostech rozhodně nepřidá, vydal se navečer na oslavu kamarádových narozenin svým stříbrným BMW. Rovná, leč spoře osvětlená silnice v okrajové části Prahy, ho zlákala k rychlé jízdě. Bravurně předjížděl ostatní vozidla, a přestože zde byla rychlost omezena na 50 km/hod., uháněl rychlostí nejméně 80 km/hod. Tak se stalo, že přehlédl po krajnici jdoucího bezdomovce. V poslední chvíli sice prudce strhl řízení vlevo, přesto však bezdomovce pravým blatníkem srazil.

Ke Kamilově cti třeba ovšem dodat, že zastavil a šel se podívat, co se bezdomovci stalo. Lavina nadávek a kleteb, kterými bezdomovec Kamila zahrnul, nesporně svědčila o zachování přinejmenším jeho základních životních funkcí. Stěžoval si jen na bolest v noze. Přesto Kamil zatelefonoval pro záchranku a u bezdomovce setrval až do jejího příjezdu.

Když však viděl, že se k místu nehody blíží modré majáky policejního vozidla, nenápadně se ve tmě vytratil. Policií byl objeven až druhý den dopoledne v bytě své přítelkyně Sabiny, se kterou dlouhodobě žil a vedl společnou domácnost.

Bylo prokázáno, že v době nehody měl Kamil v krvi nejméně 1,3 promile alkoholu, jeho rozpoznávací schopnosti byly plně zachovány a jeho ovládací schopnosti byly jen nepodstatně sníženy. Dále bylo prokázáno, že pokud by Kamil jel povolenou rychlostí a nebyl by pod vlivem alkoholu, dokázal by se střetu s bezdomovcem včas a bezpečně vyhnout.

Bezdomovec při nehodě utrpěl mimo jiná zranění též komplikovanou zlomeninu pravé nohy, se kterou se tři týdny léčil v nemocnici, dalších šest týdnů byl odkázán na invalidní vozík a poté ještě dva měsíce musel při chůzi používat berle. Trvalé následky úraz naštěstí nezanechal.

Otázky:

1.

Jak trestněprávně posoudíme jednání Kamila uvedené v zadání? Odůvodněte.

2.

Předpokládejme, že příběh popsany v zadání se odehrál poněkud jinak:

Po nehodě se Kamil vůbec nezajímal o osud bezdomovce, ač věděl, že jej svým vozem srazil a že by mohl být zraněn, a ihned z místa nehody odejel k přítelkyni Sabině. Záchranku a policii zavolal až jiný náhodně projíždějící řidič. Později se Kamil při svém výslechu hájil tím, že potřebnou pomoc bezdomovci neposkytl proto, že mu hrozilo nebezpečí trestního stíhání pro jízdu bez řidičského průkazu.

Změní se trestně-právní posouzení Kamilova jednání? Odůvodněte.

3.

Poté, co bylo proti Kamilovi zahájeno trestní stíhání, se opakovaně a bez jakékoliv omluvy nedostavil k výslechu, na který byl řádně předvolán, a to přesto, že tato předvolání převzal do vlastních rukou a byl v předvolání poučen o následcích nedostavení se. Na výslovný pokyn státního zástupce, který vykonával v přípravném řízení nad vyšetřováním dozor, mu proto policejní orgán uložil pořádkovou pokutu. Proti tomuto usnesení o uložení pořádkové pokuty si Kamil včas podal stížnost, kterou odůvodnil tím, že „se mu nehodilo na policii jít“. O této stížnosti rozhodoval státní zástupce, který byl nadřízený státnímu zástupci, který v přípravném řízení vykonával dozor, a to tak, že ji jako nedůvodnou zamítl. Byl popsán postup správný? Odůvodněte.

4.

V přípravném řízení, ještě před zahájením Kamilova trestního stíhání, jeho přítelkyně Sabina v úředním záznamu o podaném vysvětlení po řádném poučení popravdě uvedla, že na Kamilovi byly zcela zjevné známky požití alkoholu. Po poradě s Kamilovým obhájcem však v hlavním líčení odepřela vypovídat, a to z důvodu § 100 odst. 2 TR. Státní zástupce proto navrhl, aby byl k důkazu přečten úřední záznam o podaném vysvětlení Sabiny z přípravného řízení. Za jakého předpokladu by mohl soud tomuto návrhu vyhovět? Odůvodněte.

5.

Ani Kamilova přítelkyně Sabina nebyla ovšem zcela bez problémů. Byla totiž stíhána pro jednání záležející v tom, že od poštovní doručovatelky převzala částku 15.000 Kč, kterou si ponechala, ačkoliv již v té chvíli věděla, že tento obnos nenáleží jí, ale její jmenovkyni ve stejné ulici. Toto jednání bylo v usnesení o zahájení trestního stíhání kvalifikováno jako přečin podvodu podle § 209 odst. 1 TZ. V průběhu vyšetřování však bylo spolehlivě a zcela jednoznačně prokázáno, že Sabina si omylu při doručování nevšimla hned při přebírání peněz, ale až téhož dne večer, kdy se také rozhodla peníze si ponechat. Státní zástupce proto její stíhání pro tento přečin zastavil podle § 172 odst. 1 písm. a) TR a současně dal policejnímu orgánu pokyn, aby Sabinu obvinil z přečinu zatajení věci podle § 219 odst. 1 TZ. Byl postup státního zástupce správný? Odůvodněte.

6.

Za čin uvedený v otázce č. 5 byla Kamilova přítelkyně Sabina odsouzena k peněžitému trestu, který činil 50 denních sazeb po 500 korunách. Současně samosoudce hned vyhlásil výrok, že pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest Sabinou zaplacen, stanoví se jako náhrada trest odnětí svobody v trvání 100 dnů. Bylo rozhodnutí samosoudce správné? Odůvodněte.

7.

Když zdravotní sestry v nemocnici připravovaly bezdomovce na operaci, ke svému překvapení našly v kapsách jeho kalhot šperky v hodnotě nejméně 50.000 Kč. Přivolané policii se bezdomovec zcela bezelstně pochlubil, že si je řádně „vydělal“. Po předchozí dohodě totiž dělat svému kamarádovi zeď při vloupání do klenotnictví, které tento jeho kamarád provedl dne 3.10.2020 (v tento den nebyl na území ČR nouzový stav!), a tyto šperky od něj potom dostal jako odměnu za spolupráci. Bezdomovec se ještě policii svěřil, že jeho kamarád je „moc šikovný“, protože se mu takto podařilo získat šperky v celkové hodnotě 600.000 Kč. Jak právně posoudíme jednání bezdomovce? Odůvodněte.

***

JAK KAMIL NAPÁLIL BEZDOMOVCE

Ř e š e n í

1.

Jednočinný souběh přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) TZ, přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, 2 písm. a) TZ a přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 TZ.

Kamil řídil motorové vozidlo, ačkoliv se „vybodoval“, tj. ačkoli pozbyl řidičské oprávnění.

Vzhledem k tomu, že sám svůj řidičský průkaz odevzdal příslušnému úřadu, vykonával tak tuto činnost bez řidičského oprávnění nepochybně úmyslně.

Takové jednání naplňuje zákonné znaky trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) TZ.

Trestný čin podle § 337 odst. 1 TZ je podle § 13 odst. 2 TZ úmyslný trestný čin a zákon na něj stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí 2 let. Podle § 14 odst. 2 TZ jde proto o přečin.

Alkohol je podle § 130 TZ návyková látka.

Kamil řídil motorové vozidlo, ačkoliv měl v krvi nejméně 1,3 promile alkoholu. Podle konstantní judikatury hranice 1 promile představuje stav, kdy ani nadprůměrně disponovaný řidič není způsobilý bezpečně řídit motorové vozidlo. Jedná se proto o stav vylučující způsobilost.

Jízda motorovým vozidlem ve stavu vylučujícím způsobilost vyvolaném návykovou látkou po frekventované silnici („bravurně předjížděl ostatní vozidla“) a nadto jen spoře osvětlené, vyvolává bezprostřední a konkrétní ohrožení života a zdraví osob i majetku. Kamil si byl vědom, že je pod vlivem návykové látky („že požitý alkohol mu na řidičských schopnostech rozhodně nepřidá“), a byl přinejmenším srozuměn s tím, že tím ohrožuje zdraví a život ostatních účastníků silničního provozu, případně dalších osob, resp. cizí majetek. Přesto vozidlo řídil. Jednal tedy úmyslně.

Takové jednání naplňuje zákonné znaky trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ.

Takovou jízdou Kamil srazil bezdomovce, tedy způsobil dopravní nehodu. Dopravní nehodu způsobil proto, že bezdomovce jdoucího po krajnici „přehlédl“, tedy z nedbalosti.

Podle § 17 písm. b) TZ postačí, je-li okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby (dopravní nehoda) zaviněna z nedbalosti.

Takové jednání naplňuje zákonné znaky trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 2 písm. a) TZ.

Trestný čin podle § 274 odst. 1 TZ je podle § 13 odst. 2 TZ (ve své základní skutkové podstatě) úmyslný trestný čin a zákon na trestný čin podle § 274 odst. 2 (v kvalifikované skutkové podstatě) stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí 3 let, tedy nepřevyšující 5 let. Podle § 14 odst. 2 TZ jde proto o přečin.

Zranění (komplikovaná zlomenina nohy), které si vyžádalo 3 týdny hospitalizace v nemocnici, dalších 6 týdnů upoutání na invalidní vozík a dále dva měsíce používání berlí (tedy celkem 17 týdnů trvání vážné poruchy zdraví), je „delší dobu trvající poruchou zdraví“, a tedy podle § 122 odst. 2 písm. i) TZ těžkou újmou na zdraví.

Tuto újmu Kamil způsobil bezdomovci tím, že ho na silnici „přehlédl“, tedy z nedbalosti.

Takové jednání naplňuje zákonné znaky trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 TZ.

Zákonné povinnosti neřídit motorové vozidlo pod vlivem návykové látky a dodržovat stanovenou rychlost jízdy jsou stanoveny proto, že v důsledku porušení těchto povinností zpravidla dochází k újmě na životě a zdraví lidí nebo na majetku. Jedná se proto o takové zákonné povinnosti, které jsou stanoveny proto, aby k těmto újmám nedocházelo. Jízda motorovým vozidlem pod vlivem alkoholu a rovněž nepřiměřenou rychlostí jsou proto „porušením důležité povinnosti“.

Takové jednání naplňuje zákonné znaky trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 2 TZ.

Trestný čin podle § 147 odst. 1 TZ je nedbalostní trestný čin (výslovně uvedeno v zákoně), takže podle § 14 odst. 2 TZ jde o přečin.

Skutek je souhrn všech vnějších projevů vůle pachatele (tj. souhrn všech jednání), která jsou příčinou trestně relevantního následku (příp. následků), pokud jsou zahrnuty zaviněním.

Všechny způsobená následky (porušení zájmu na respektování povinnosti zdržet se řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, ohrožení zájmu na ochraně, života, zdraví a majetku jízdou motorovým vozidlem ve stavu vylučujícím způsobilost, porušení zájmu na ochraně života a zdraví lidí dopravní nehodou) byly v daném případě způsobeny tímž jednáním (jízdou motorovým vozidlem).

Jde proto o jediný skutek. Všechny trestné činy tak byly spáchány v jednočinném souběhu.

Kamil tedy v jednočinném souběhu

- jednak mařil výkon rozhodnutí orgánu veřejné moci tím, že vykonával činnost, pro kterou příslušné oprávnění pozbyl,
- jednak vykonával ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, činnost, při které by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, a takovým činem způsobil dopravní nehodu,
- jednak jinému z nedbalosti způsobil těžkou újmu na zdraví a takový čin spáchal proto, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona.

2.

Kamil se navíc ve vícečinném souběhu dopustil přečinu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 TZ.

Kamil, jako řidič dopravního prostředku, zaviněně způsobil dopravní nehodu (k naplnění znaku „měl účast na dopravní nehodě“ by postačovalo dokonce i nezaviněné objektivní přispění k dopravní nehodě).

Při nehodě bezdomovec utrpěl těžkou újmu na zdraví (postačovala by dokonce újma na zdraví nedosahující intenzity ublížení na zdraví podle § 122 odst. 1 TZ).

Kamil věděl, že bezdomovce svým vozem srazil a že by mohl být zraněn. Přesto po nehodě bezdomovci neposkytl potřebnou pomoc (ošetřením, přivoláním odborné pomoci aj.).

Nebezpečím, které by řidiče zbavovalo povinnosti poskytnout potřebnou pomoc, není nebezpečí trestního stíhání.

Takové jednání proto naplňuje zákonné znaky trestného činu neposkytnutí po moci řidičem dopravního prostředku podle § 151 TZ.

Trestný čin podle § 151 TZ je úmyslným trestným činem (§ 13 odst. 2 TZ) a zákon na něj stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí 5 let, tedy nepřevyšující 5 let. Podle § 14 odst. 2 TZ se proto jedná o přečin.

Skutek je souhrn všech vnějších projevů vůle pachatele (tj. souhrn všech jednání), která jsou příčinou trestně relevantního následku (příp. následků), pokud jsou zahrnuty zaviněním.

Kamilovo jednání (vnější projev vůle), záležející v neposkytnutí pomoci bezdomovci, kterým byl porušen zájem na ochraně života a zdraví lidí, následovalo až dopravní nehodě. Jde proto o nový skutek. Tento skutek byl spáchán dříve, než byl za předchozí skutek (viz řešení otázky č. 1) Kamil odsouzen. Jde proto o vícečinný souběh.

Tedy Kamil, jako řidič dopravního prostředku, po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytl osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak mohl učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného.

3.

Postup nebyl správný.

Podle § 146a odst. 2 TŘ o stížnosti proti usnesení policejního orgánu o uložení pořádkové pokuty měl rozhodovat soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který ve věci vykonává dozor v přípravném řízení.

Podle § 66 odst. 1 TŘ může být ten, kdo bez dostatečné omluvy nevyhoví výzvě policejního orgánu, potrestán policejním orgánem pořádkovou pokutou.

Podle § 66 odst. 4 TŘ je proti tomuto usnesení přípustná stížnost, která má odkladný účinek.

Podle § 146a odst. 2 TŘ o stížnosti proti usnesení policejního orgánu o uložení pořádkové pokut, rozhoduje soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který ve věci vykonává dozor v přípravném řízení.

Podle téhož ustanovení věc předkládá soudu k rozhodnutí státní zástupce.

Státní zástupce, který ve věci vykonával dozor v přípravném řízení a který vydal policejnímu orgánu pokyn k uložení pořádkové pokuty, tak neměl stížnost obviněného předkládat nadřízenému státnímu zástupci (jak by tomu jinak bylo podle § 146 odst. 2 písm. a/ TŘ v případě jiných usnesení policejního orgánu, která tento orgán vydal se souhlasem nebo na pokyn dozorcujícího státního zástupce), ale měl ji předložit přímo soudu.

4.

Úřední záznam o podaném vysvětlení by podle § 211 odst. 6 TŘ bylo možno v hlavním líčení k důkazu číst pouze tehdy, pokud by s tím souhlasil i obžalovaný.

Podle § 158 odst. 6 TŘ lze úřední záznam o podaném vysvětlení v řízení před soudem užít jako důkaz pouze za podmínek stanovených trestním řádem.

Podle § 211 odst. 6 TŘ lze v hlavním líčení číst i úřední záznamy o vysvětlení osob, avšak pouze se souhlasem státního zástupce a obžalovaného.

Státní zástupce by se čtením úředního záznamu o podaném vysvětlení určitě vyslovil souhlas, když tento postup sám navrhl. Bude tedy záležet na stanovisku obžalovaného Kamila.

5.

Postup správný nebyl.

Policejní orgán měl podle § 160 odst. 6 TŘ upozornit obviněného (jeho obhájce) na změnu právní kvalifikace skutku.

Předmětem trestního řízení je skutek (zejména jeho zjištění, objasnění, rozhodnutí o něm a výkon takového rozhodnutí). (Srov.: *Jelínek J. a kol., Trestní právo procesní, 5. vydání, Praha: Leges, 2018, str. 27 a 28.*)

Předmětem trestního řízení však není právní kvalifikace tohoto skutku, tedy „trestný čin“.

Zatímco totožnost skutku musí být po celé trestní řízení zachována (alespoň v podstatné části jednání nebo následku), jeho právní kvalifikace se může měnit.

Podle § 160 odst. 6 TŘ vyjde-li během vyšetřování najevo, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, je jiným trestným činem, než jak byl v usnesení o zahájení trestního stíhání právně posouzen, upozorní na to policejní orgán obviněného a učiní o tom záznam do protokolu.

(Popsaným postupem státního zástupce došlo k tomu, že trestní stíhání bylo zastaveno ve svých důsledcích pro celý skutek.)

6.

Rozhodnutí samosoudce správné nebylo.

Podle § 69 odst. 2 TZ soud peněžitý trest (nebo jeho zbytek) přemění v trest odnětí svobody až poté, co nebyl včas (tj. na výzvu soudu nebo po uplynutí stanovené doby) zaplacen, (nadto pouze za podmínky, že je zřejmé, že by vymáhání peněžitého trestu mohlo být zmařeno nebo by bylo bezvýsledné).

Podle § 69 odst. 2 TZ (účinného od 1.10.2020) jestliže pachatel nezaplatí peněžitý trest na výzvu soudu nebo do uplynutí doby, na kterou byl výkon trestu odložen anebo na kterou byly povoleny splátky, a pokud je zřejmé, že by vymáhání peněžitého trestu mohlo být zmařeno nebo by bylo bezvýsledné, přemění soud peněžitý trest nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody a rozhodne zároveň o způsobu jeho výkonu.

(Právní úprava, podle které soud při ukládání peněžitého trestu současně „předem“ rozhodl i o trestu náhradním pro případ jeho nezaplacení, pozbyla účinnosti dnem 30.9.2020.)

7.

Sugestivní (návodné) otázky jsou takové otázky, ve kterých je již (zjevně) uvedena (obsažena) nebo alespoň (skrytě) naznačena odpověď, kterou si tazatel přeje slyšet nebo která má být zjištěna teprve z výpovědi vyslýchané osoby.

Kladení sugestivních otázek při výslechu je zcela nepřípustné.

Sugestivní otázky mohou způsobit absolutní neúčinnost důkazu získaného výslechem a jeho nepoužitelnost v dalším řízení.

Viz ustanovení § 92 odst. 3 TŘ (pokud jde o výslech obviněného), § 101 odst. 3 TŘ (pokud jde o výslech svědka) a analogicky též při výslechu znalce.

***